

توسعه تجارت بین‌المللی به واسطه حمل و نقل دریایی

تالیف

دکتر ایمنه نامری نیا

انتشارات قانون‌یار

۱۳۹۸

سرشناسه	: بامری نیا، عنایتاله، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: توسعه تجارت بین المللی به واسطه حمل و نقل دریایی / تألیف عنایتاله بامری نیا.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۳۶-۸
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
موضوع	: حمل و نقل دریایی -- ایران -- جنبه های اقتصادی
موضوع	: Shipping -- Economic aspects -- Iran
موضوع	: بازرگانی بین المللی -- ایران
موضوع	: International trade-- Iran
موضوع	: حمل و نقل دریایی -- ایران
موضوع	: Shipping -- Iran
موضوع	: حمل و نقل دریایی -- جنبه های اقتصادی
موضوع	: Shipping -- Economic aspects
موضوع	: از دید بین المللی
موضوع	: International trade
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۸ ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۳۶-۸
رده بندی دیویی	: ۳۸۱.۵۰۹۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۶۰، ۲۵۰

انتشارات قانون یار

توسعه تجارت بین المللی به واسطه حمل و نقل دریایی

تألیف: عنایت الی بامری نیا

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۸

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۰۳۶-۸

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

مرکز پخش قانون یار ۶۶۹۷۹۵۲۶

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	فصل اول
۱۱	کلیات
۵۷	فصل دوم
۵۷	سازمان ها و موافقت نامه های بین المللی
۱۵۵	پیشنهادهات و راهکار
۱۵۹	منابع و مآخذ

www.ketab.ir

پیشگفتار

در مبحث حمل و نقل دریایی با سه محور کالا، شناور و بندر روبرو هستیم. و رابطه‌ای که بین کالا و شناور برقرار می‌شود بدینگونه است که، یا شناور به دنبال کالا می‌رود و یا کالا در جستجوی شناور است. در میان این دو، بندر واسطه‌ای است که، کالا و شناور را به مقصود خود که حمل از نقطه‌ای به نقطه دیگر است، برساند. پروسه حمل و نقل دریایی متشکل از زیربناهای، مسیرهای آبی، ناوگان، تجهیزات ناوبری و پرسنل فنی و اداری است. و برای اینکه این سیستم معنای عمل نماید، نیاز به شناخت صحیح و تلاش مشترکی از سوی برنامه‌ریزان، مهندسان، اقتصاددانان، جغرافی‌دانان، حقوقدانان و متخصصان مرتبط دارد. حمل و نقل دریایی با اختصاص بیشترین سهم به تجارت بین‌المللی به خود به لحاظ ویژگیهای خاص، نقش اساسی در اقتصاد ملی کشورهای صاحب دریاها، از آبی و همچنین کشور ما ایران دارد. نتایج نشان داده است، کشورهایی که بنادر خود را روزگاری با پیشرفت تکنولوژی حرکت کرده‌اند، تبدیل به بنادر هاب در منطقه و یا در سطح جهان شده، ضمن اینکه پرترافیک‌ترین بنادر نیز به حساب می‌آیند. اقتصاد کشورهای پیشرو در حمل و نقل دریایی، از جمله سنگاپور و چین و... به سرعت پیشرفت کرده بطوریکه شاید بتوان گفت این امکان وجود دارد که این قبیل کشورها بتوانند بیش از پنجاه درصد اقتصادشان را بر صنعت حمل و نقل دریایی متمرکز کنند. جهانی‌شدن و داشتن سهم بیشتری از تجارت جهانی اقتصادی پویا را به ارمغان خواهد داشت. بررسی عوامل موثر در موقعیت خطوط کشتیرانی شناخته شده در سطح بین‌المللی نشان دهنده شناخت مدیران آن کشور از اقتصاد جهانی و بهره‌گیری از پتانسیل و سود سرشار خدمات است. قوانین مطلوب ملی کشورها در راستای حمل و نقل گواه انسجام آن کشور در میان دست اندکاران حمل و نقل و دیدگاه اقتصادی و بهره‌برداری از ظرفیتهای موجود است. تشریح چالشهای

موجود در حمل و نقل دریایی ایران نشان می‌دهد ناوگان کشتیرانی ایران دارای توانمندیهای خاص خود است و میتوان با برنامه‌ریزی صحیح و مدیریت کارآمد در ابعاد مختلف همچون مسایل قانونی و حقوقی، گمرک و تعرفه، بیمه و با توجه به موضوع توسعه تجارت پایدار به قطب منطقه (خاورمیانه) تبدیل شد. قرن‌هاست که از تاریخ دریانوردی و استفاده از راههای آبی می‌گذرد و با وجود ازدیاد و توسعه راههای زمینی و برقراری خطوط هوایی و اکتشاف وسایل جدید ارتباطی و تهیه انواع مواد سوختی ارزان و متنوع نه تنها از اهمیت راههای آبی کاسته نشده، بلکه آ‌های موجود نشان می‌دهد که طی بیست سال اخیر حجم حمل و نقل دریایی در بعضی کشورها چهار برابر افزایش یافته است، همچنین در کشتی‌سازی و ابداعات و ابتکارات صنایع دریایی سازفتها قابل توجهی صورت گرفته است. بهینه‌سازی و بروزرسانی زیربنای حمل و نقل دریایی و بکارگیری تکنولوژی و استفاده از فن آوری جدید در ناوگان دریایی و تجهیزات ناوبری و تدوین قوانین و مقررات و کنوانسیونهای مختلف دریایی از سوی سازمانهایی چون سازمان ملل متحد، کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل و سازمان جهانی تجارت گواه این مطلب است که حمل و نقل دریایی امروز در حال تغییر و رو به پیشرفت و توسعه است. مصرف نیز همچون تولید در جهت جهانی‌سازی در حال حرکت است. افق صنعت به خارج از مرزها و از دیدگاه بین‌المللی فقط به دنبال کاهش به صورت مواد خام و محصول نهایی نیست، بلکه به عواملی بهتر و ارزانتر می‌اندیشد. در واقع باید گفت، در تقسیم بین‌المللی کار فقط امکان تولید مد نظر نیست بلکه فرآیند ساخت و تولید هر محصول نیز در این تقسیم‌بندی می‌آید. نظامهای تولیدی چندملیتی همچنان در حال تزايد است. واحدهای تولیدی مجزا که گاه در بین دو کشور مستقرند، هریک بخشی از اجزا خاصی از یک کالا را تولید می‌کنند و کالای نهایی از مونتاژ این اجزا که هریک در گوشه‌ای از جهان تولید شده‌اند،

حاصل می‌شود. این شکل از تحول بیان‌کننده فرآیندی جهانی است که شاکله فعالیت‌های اقتصادی را در سطح جهان دچار تغییر کرده است. امروزه کشورهای صنعتی بیش از نیمی از کالاها و محصولاتشان را از طریق خرید یا فروش اجزا ساخته شده در کشورهای دیگر تولید می‌کنند. بازار مصرف نیز در جهت جهانی‌سازی حرکت می‌کند. در کشورها انواع کالاهای تولید ملی و کالاهای وارداتی از دیگر کشورها، توسط مردم خریداری می‌شود و کالاهای وارداتی دیگر محصور به موارد خاصی نیستند (مانند خودرو). مردم در حال حاضر امکانات وسیعی در دسترسی به اطلاعات بازار و انواع کالاها در اختیار دارند و با توجه به وجود منابع مختلف می‌توانند اقدامات مناسبی، سپس خرید نمایند و این موضوع، سدهای انحصار و انحصاری کردن کالا را دچار تزلزل کرده است. واقع تولید و مصرف جنبه جهانی یافته، رقابت بین تولیدکنندگان را افزایش داده و موجب آن‌ها را به سمت کنترل و کاهش هزینه‌های تولید، حمل‌ونقل و بازاریابی صحیح متمرکز کرده است. باید گفت کشورها در پی کسب سهم بیشتری از بازار جهانی تجارت هستند. در چرخه جهانی شدن تولید و مصرف که رقابت بین-المللی را به همراه داشته، حمل‌ونقل و هزینه‌های آن اهمیت بیشتری پیدا کرده است. در حقیقت اگر یک محصول در بازار بین‌المللی، محصولی رقابت‌ناپذیر باشد، چرخه تولید و خدمات مربوط به آن نیز رقابت‌پذیر خواهد بود، یعنی از مواد خام تا حمل‌ونقل و... باید ضمن برخورداری از کیفیت با داشتن صرفه اقتصادی به میدان بیایند. از آنجا که حمل‌ونقل و خدمات این رقابت بین‌المللی، توجه به بخش خدمات در صنعت حمل‌ونقل دریایی، بنادر و خدمات بندری است. حضور بنادر پیشرفته و کارآمد بخش تفکیک‌ناپذیر یک سیستم حمل‌ونقل قدرتمند را تشکیل می‌دهد. از آنجایی که حمل‌ونقل دریایی از نتایج تجارت بین‌المللی است. هر تغییری در تجارت بین‌المللی بر حمل‌ونقل نیز اثر می‌گذارد که آن اعم است از تغییرات

اقتصادی، تغییر در فناوری و تغییرات سیاسی (به طور مثال ظهور اتحادیه اروپا، توافقنامه تجارت آزاد بین آمریکا، مکزیک و کانادا، باز شدن درهای اقتصاد چین به روی کشورهای غربی و آسیای میانه، توسعه همکاری اتحادیه‌ها در کشورهای جهان سوم و...) مجموعه آنچه ذکر شد، به طور قطع بر تجارت بین‌المللی و توسعه آن از رهگذر حمل و نقل دریایی اثرگذار خواهد بود.

تجارت جهانی و به تبع آن حمل و نقل دریایی موجب تغییر، پیشرفت و توسعه بنادر می‌شود. تولید، ترانزیت و حمل و نقل، فاکتورهایی مجزا از هم نیستند که به صورت منفرد بررسی شوند، بلکه تمامی این عوامل در یک سیستم یکپارچه و واحد بهم پیوند خورده، مورد بررسی قرار می‌گیرند و ما را به این واقعیت نزدیک می‌کنند که بنادر فعلی وظیفه‌شان بسیار فراتر از وظایف سنتی تخلیه و بارگیری کشتی است، و فعالیتی مستقل از آنچه بر تولید، تجارت و حمل و نقل اثرگذار است، انجام نمی‌دهد. بهر به عنوان مبادی و مقاصد کالای حمل شده توسط کشتی‌ها می‌بایست، تلاش ویژه‌ای را در جهت ارائه خدمات موثر و کارآ با حداقل هزینه و در کوتاهترین زمان ممکن به کار گیرند. چگونگی یک بندر پیشرفته و توصیف آن و معرفی این دسته از بنادر در سطح جهان و نقش آنها به عنوان تسهیل‌کنندگان فعالیت بازرگانی در سطح بین‌المللی، باید مورد بررسی قرار گیرد. بررسی این موضوع که بنادر، امکانات و ظرفیت بالا چه میزان سهمی در جذب تاجران خارجی دارند. قوانین و کنوانسیونهای مرتبط با حمل و نقل دریایی و مسایل حقوقی مرتبط و میزان اهمیت این موضوع در سازمانهای بین‌المللی بیانگر توجه تجارت جهانی در توسعه این بخش است. همچنین بررسی چالشهای موجود بر سر راه حمل و نقل دریایی بین‌المللی و توسعه تجارت در جهان و در کشور عزیزمان ایران اهداف این کتاب را تشکیل می‌دهد.